

Aneta Sokół, Anna Owidia-Surmacz

Badanie innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw województwa zachodniopomorskiego

---

Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu 13, 87-98

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANETA SOKÓŁ

ANNA OWIDIA-SURMACZ

Uniwersytet Szczeciński

**BADANIE INNOWACYJNOŚCI
MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW
WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO**

Wprowadzenie

Województwo zachodniopomorskie¹ leży nad Morzem Bałtyckim w północno-zachodniej części Polski; stolicą województwa jest Szczecin. Od zachodu województwo graniczy z Niemcami, od południa – z województwem lubuskim, od południowego wschodu – z województwem wielkopolskim, od wschodu – z województwem pomorskim, od północy – poprzez Morze Bałtyckie – z państwami skandynawskimi: Danią i Szwecją². Przygraniczne położenie ma bezpośredni wpływ na rozwój gospodarczy przede wszystkim zachodniej części województwa. Zbiegają się tu bowiem potencjalne dogodne połączenia komunikacyjne (lądowe, morskie i rzeczne) ułatwiające tranzyt i sprzyjające podjęciu decyzji inwestycyjnych przez przedsiębiorstwa krajowe i zagraniczne³.

Główną cechą województwa zachodniopomorskiego jest duże zróżnicowanie przestrzenne i funkcjonalne. Potencjał gospodarczy tkwi w aglomeracji miejskiej

---

¹ Województwo zachodniopomorskie w obecnym kształcie zostało utworzone 1 stycznia 1999 r. na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasad trójstopniowego podziału terytorialnego państwa na województwa, powiaty i gminy, DzU 1998 nr 96, poz. 603; A. Bott-Alama, *Uwarunkowania rozwoju turystyki wiejskiej w województwie zachodniopomorskim*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2005, s. 60.

² A. Bott-Alama, *op.cit.*, s. 61.

³ *Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2015*, Wydawnictwo Sejmiku Zachodniopomorskiego, Szczecin 2000, s. 19.

Szczecina łącznie z Policami, Gryfinem, Stargardem Szczecińskim, Świnoujściem, a także w Koszalinie, Kołobrzegu, w których dominuje gospodarka morska, przemysł i usługi. Obszarem aktywnym gospodarczo jest również pasmo gmin nadmorskich, które świadczą usługi turystyczno-wypoczynkowe, natomiast w częściach środkowej i wschodniej województwa dominuje rolnictwo oraz przemysł rolno-spożywczy.

Region potrzebuje dzisiaj zredefiniowania jego funkcji gospodarczych, pomijając koncepcje wzrostu oparte na rozwoju tradycyjnych funkcji morskich. Historyczne uwarunkowania rozwoju Szczecina i całego regionu były właśnie związane z gospodarką morską: z portem i przeladunkami, stoczniami produkcyjnymi i remontowymi, rybołówstwem dalekomorskim i przetwórstwem ryb oraz żeglugą morską. W skali światowej Szczecin stał się niekonkurencyjny wobec portów Morza Północnego. Zapotrzebowanie na nowy tonaż okrętowy zmalało, a jednocześnie wzrosła konkurencyjność cenowa stoczni azjatyckich⁴.

Tabela 1

Mocne i słabe strony województwa zachodniopomorskiego

Mocne strony	Słabe strony
– przygraniczne i nadmorskie położenie	– niedostatecznie rozwinięta infrastruktura drogowa i telekomunikacyjna
– położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków transportowych	– nierównomiernie rozmieszczona baza przemysłowa
– dobrze wykształcona baza przemysłowa	– kryzys żegluga i rybołówstwa
– dobrze rozwinięta baza materialna portów morskich	– wysoki stopień dekapitalizacji majątku trwałego
– duża powierzchnia obszarów wiejskich i leśnych o znacznym potencjale gospodarczym	– brak spójności w poziomie rozwoju, postępująca marginalizacja niektórych obszarów
– korzystne warunki rozwoju turystyki	– niewłaściwa struktura bazy turystycznej
– dobrze rozwinięta baza naukowa i szkolnictwo wyższe	– pogarszająca się dostępność infrastruktury społecznej
– duży odsetek uczących się i studiujących	– występowanie deficytów w wyposażeniu w infrastrukturę inżynierską, szczególnie na obszarach wiejskich
– dynamiczny rozwój instytucji obsługi biznesu	– brak współpracy sfery naukowej ze sferą biznesu
– dobrze wykształcone i przygotowane kadry pracowników	– niska mobilność zawodowa kadr pracowniczych
– dynamiczny rozwój sektora prywatnego	– brak systemu wspierania przedsiębiorczości
– dostępność różnorodnych nośników energii	– brak dostępu do kapitału
– aktywność gospodarcza i społeczna mieszkańców	– nieprzygotowanie administracji lokalnej do aktywnej współpracy z inwestorami
– różnorodność kulturowa społeczeństwa	
– duża różnorodność przyrodnicza, atrakcyjność turystyczna	

Zródło: *Strategia rozwoju...*, s. 88–89.

⁴ W. Grzywacz, *Uwarunkowania i możliwości województwa zachodniopomorskiego i Szczecina*, w: *Integracja i tożsamość. Zachodniopomorskie w przededniu rozszerzenia Unii Europejskiej*, Wydawnictwo FRPZSZ, Szczecin 2003, s. 172.

Poważne zmiany w regionie przyniosła reforma administracyjna, na mocy której połączono obszar dawnego województwa szczecińskiego z dawnym województwem koszalińskim wraz z jego ułomną strukturą gospodarczą skoncentrowaną na rolnictwie i drobnej wytwórczości. W efekcie zmian administracyjnych, koniunkturalnych i strukturalnych województwo zachodniopomorskie, pomimo swojej potencjalnej atrakcyjności, przeżywa raczej okresy dekoniunktury i spadku aktywności gospodarczej⁵.

W związku z tym należy za właściwą uznać zmianę struktury gospodarczej regionu i rozwijać te funkcje, które mogą decydować o jego atrakcyjności inwestycyjnej. Jednocześnie należy wyeliminować takie obszary gospodarki, które dzisiaj powodują jej kryzys, są to szczególnie sektory wrażliwe na wahania koniunktury oraz sektory charakteryzujące się wysoką kapitałochłonnością i potrzebami inwestycyjnymi. Docelowa polityka powinna promować rozwój branż stabilnych, opartych na transferze nowoczesnych technologii i *know-how*, a nie inwestycjach rzeczowych. Równie istotne dla rozwoju regionu jest promowanie i wspieranie przedsiębiorczości, szczególnie tej o małej i średniej skali działania.

Region zachodniopomorski charakteryzuje się specyficznymi cechami, które negatywnie oddziałują na kształtowanie się przedsiębiorczości. Zaliczyć do nich można⁶:

- peryferyjne położenie wobec stolicy kraju, czego skutkiem jest marginalizacja rozwoju tego obszarów,
- wysoka stopa bezrobocia, która szczególnie silnie kształtuje się w rolnictwie, a także charakteryzuje się silną dysproporcją w skali samego województwa,
- starzenie się społeczeństwa, spadek przyrostu naturalnego, migracja, szczególnie kadry wykwalifikowanej, do innych regionów,
- duże braki w strukturze technicznej, zarówno wewnątrz regionów, jak i w powiązaniach międzyregionalnych,
- omijanie województwa przez inwestorów (relatywnie wysokie w stosunku do innych regionów kraju),
- upadek tradycyjnych dziedzin gospodarowania,
- migracja centrów decyzyjnych poza region.

⁵ A. Zelek, *Quo vadis Zachodniopomorskie*, w: *ibidem*, s. 368.

⁶ A. Nowakowski, *Dylematy przedsiębiorczości*, w: *ibidem*, s. 468.

W tych warunkach kształtują się postawy i zachowania (również negatywne) przedsiębiorców i decydentów. Charakteryzuje je⁷:

- brak myślenia strategicznego, rozwojowego, innowacyjnego i kreatywnego wśród pracodawców,
- brak zainteresowania pozyskiwaniem wiedzy, technologii i informacji,
- w wielu przypadkach postawy pasywne,
- ograniczenie możliwości pozyskiwania środków finansowych zewnętrznych na realizację przedsięwzięć gospodarczych: tworzy się koło nie-
możności – brak możliwości zmniejsza popyt na pomysły, co z kolei ogranicza popyt na środki finansowe,
- brak efektywnej, uświadomionej granicy pomiędzy potrzebami inwestowania a potrzebami konsumpcyjnymi,
- brak świadomego znaczenia konkurencyjności firm.

1. Funkcjonowanie MSP w województwie zachodniopomorskim po wejściu Polski do Unii Europejskiej

Pomimo pogarszającej się sytuacji w latach 1998–2002, nastąpiły pozytywne zmiany w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) w okresie od 2003 do 2006 roku. Znalazły one odzwierciedlenie między innymi w regionalnych układach przestrzennych. Dotyczą one przede wszystkim wzrostu liczby nowo powstających przedsiębiorstw, intensyfikacji działań inwestycyjnych w wielu regionach, jak również wzrostu liczby zatrudnionych w sektorze MSP. Warto zaznaczyć, że wzrostowe tendencje rozwoju tego sektora wynikały z wejścia Polski do Unii Europejskiej, a szczególnie widoczne były w 2004 roku, w którym przedsiębiorstwa zanotowały rekordowe zyski.

W województwie zachodniopomorskim działalność gospodarczą prowadziło w 2005 roku 96,0 tys. podmiotów, to jest o 1713 (1,8%) więcej niż w 2004 roku. Spadek liczby podmiotów odnotowano wśród jednostek najmniejszych, zatrudniających do dziewięciu osób. Liczba podmiotów w skali małych i średnich przedsiębiorstw wzrosła odpowiednio o 87 i 28 (to jest o 4,5 i 5,4%). Pomimo spadku liczby najmniejszych przedsiębiorstw, w 2005 roku pracowało 333,9 tys. osób, to jest o 21,2 tys. (6,9%) więcej niż w poprzednim roku. Przyrost liczby pracujących rozłożył się pomiędzy

---

⁷ *Ibidem*, s. 468–469.

klasy wielkości przedsiębiorstw w następujących proporcjach: 73 : 2;15 : 10. W ogólnej liczbie pracujących⁸:

- 182,7 tys. (54,7%) to pracujący w mikroprzedsiębiorstwach,
- 39,8 tys. (11,9%) to pracujący w małych przedsiębiorstwach,
- 57,8 tys. (17,3%) to pracujący w średnich przedsiębiorstwach.

Warto podkreślić, że przeciętna liczba zatrudnionych w 2005 roku wyniosła 200,8 tys. osób i w porównaniu z 2004 rokiem wrosła o 16,7 tys., to jest o 9,1%. Biorąc pod uwagę przychody z działalności przedsiębiorstw, w 2005 roku wzrosły one w porównaniu z rokiem poprzednim o 11,2%, czyli wyniosły 70527,9 mln zł. Największa dynamika wzrostu występowała w mikroprzedsiębiorstwach. Uzyskane wyniki bezpośrednio wpłynęły na ocenę rentowności całokształtu działalności, która wskazuje istotną przewagę efektywności gospodarowania firm najmniejszych.

Analizując udział sektora MSP województwa zachodniopomorskiego w inwestycjach i wartości brutto środków trwałych, możemy powiedzieć, że ich wartość na koniec 2005 roku wyniosła 36315,1 mln zł i była niższa o 1043,2 mln zł (2,8%) niż przed rokiem, w którym odnotowano wzrost o 4,0%. Nastąpił spadek środków trwałych w mikroprzedsiębiorstwach (o 16,5%) i przedsiębiorstwach małych (o 1,2%), natomiast wzrost środków trwałych w przedsiębiorstwach średnich o 8,0%. W roku 2004 znacząco wzrosła liczba inwestycji, w których nakłady na zakup środków trwałych wzrosły o 55,9%, natomiast w roku 2005 spadło tempo inwestycyjne. Nakłady na inwestycje były niższe o 230,0 mln zł (to jest o 6,5%) i wyniosły 3 522,7 mln zł. Mniej inwestowały mikroprzedsiębiorstwa (o 17,3%), więcej przedsiębiorstwa średnie (o 14,6%) i małe (o 0,5%).

Prezentowane wskaźniki ekonomiczne, analizowane w układzie regionalnym, potwierdzają założenie prezentowane w literaturze przedmiotu, że głównymi ośrodkami rozwoju regionalnego są duże aglomeracje miejskie. Dysponują one zazwyczaj dobrymi połączeniami komunikacyjnymi, dobrze wykwalifikowaną siłą roboczą, zdolnym do przekształceń potencjałem gospodarczym. Aglomeracje stwarzają ponadto najlepsze warunki lokalizacji kapitału zagranicznego. Warto również pokreślić, że procesy zachodzące wewnątrz dużych ośrodków miejskich przystosowują polskie miasta do globalnej konkurencji. Podlegają one modernizacji i restrukturyzacji w kierunku rozproszenia funkcji. W literaturze z zakresu prezentowanej tematyki wskazuje się, że dalszy rozwój w sektorze ma-

⁸ Podstawowe informacje o przedsiębiorstwach według liczby pracujących w województwie zachodniopomorskim w 2005 roku, http://www.stat.gov.pl/szczec/index_PLK_HTML.htm.

łych i średnich przedsiębiorstw będzie miał charakter zmian jakościowych, a nie tak, jak dotychczas – ilościowych.

2. Uwarunkowania rozwoju innowacji małych i średnich przedsiębiorstw

W ostatnich latach w Europie wzrosło zainteresowanie polityką innowacyjną i jej oddziaływaniem na gospodarkę na szczeblach wspólnotowym, krajowym i regionalnym. Polska, przystępując do Unii Europejskiej, musiała w odpowiedni sposób dostosować się do wymogów unijnych.

Innowacyjność w kontekście przedsiębiorstw można określić jako zdolność i motywację firm do ustawicznego poszukiwania i wykorzystywania w praktyce wyników badań naukowych, nowych koncepcji, wynalazków i patentów⁹. Dzisiejsza organizacja, aby odnieść sukces w XXI wieku, musi się stale doskonalić i przekształcać w firmę przyszłości. Oznacza to także tolerancję dla różnorodności i inności. Trwały sukces wymaga nie tylko przewidywania, ale kreowania przyszłości, która stanowi element perspektywicznego myślenia. Zatem w dzisiejszych czasach zwyciężają jednostki i organizacje uczące się, produkujące wiedzę oraz przekształcające ją w innowacje. Tworzy się perspektywa rozwoju, w którym będą wykorzystane mechanizmy permanentnego odnawiania, swojej rewitalizacji, a nade wszystko – w działaniach modernizacyjnych wychodzących naprzeciw wyłaniającemu się modelowi przedsiębiorstwa elastycznego – uwzględniana jest koncepcja zarządzania opartego na wiedzy i innowacjach¹⁰.

Na innowacyjność przedsiębiorstw wpływa wiele czynników wewnętrznych, do jednych z ważniejszych zalicza się wiedzę, ale istotny jest również klimat inwestycyjny, który jest kształtowany poprzez zaangażowanie kadry kierowniczej. Uprawnienia decyzyjne znajdujące się w gestii osób zarządzających kształtują zmiany właśnie w zakresie stosunków międzyludzkich, wpływają na ludzką kreatywność, strukturę organizacyjną, procedury itd.¹¹ Do czynników tworzących klimat innowacyjny w przedsiębiorstwie zalicza się:

- popieranie nowych pomysłów pracowników,
- dostrzeganie przez kierownictwo firmy przejawów innowacyjności,

⁹ W. Janasz, *Identyfikacja i realizacja procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 1995, s. 70.

¹⁰ E. Skrzypek, *Wpływ zarządzania wiedzą i kapitałem intelektualnym na proces doskonalenia organizacji w warunkach gospodarki opartej na wiedzy*, w: *Ekonomia przedsiębiorstw w nowych uwarunkowaniach systemowych*, red. J. Kitowski, Wydawnictwo URz, Rzeszów 2004, s. 160.

¹¹ R. Mazur, *Innowacje jako czynnik podwyższania konkurencyjności przedsiębiorstw*, w: *Konkurencja – mity i fakty*, Wydawnictwo SGH, Warszawa–Katowice–Szczecin 2001, s. 144.

- podejmowanie samodzielnych decyzji przez pracowników w zakresie rozwiązywania problemów,
- docenianie osób, które mają odwagę wyrażać własne poglądy, nawet bardzo kontrowersyjne,
- to, że podwładni mają prawo nie zgadzać się z niektórymi decyzjami, a nawet kwestionować pomysły przełożonych.

Kolejnym czynnikiem determinującym innowacyjne działania w przedsiębiorstwie jest stworzenie odrębnego działu, w ramach którego prowadzi się działalność innowacyjną. Badania prowadzone przez A. Bieńkowską, A. Bojnowską, K. Walecką i A. Zabłocką-Kluczką¹² wykazały, że w analizowanych przez nie firmach praktycznie w żadnej nie istniały rozwiązania organizacyjne odpowiadające za działania innowacyjne. Funkcja ta była przypisywana poszczególnym pracownikom różnych działów. Jest to niekorzystne dla przedsiębiorstw, gdyż odpowiednia koordynacja działań w zakresie zarządzania wiedzą i procesami innowacyjnymi warunkuje sukces organizacji.

Dokonując przeglądu koncepcji dotyczących procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwie i uwarunkowań wewnętrznych sprzyjających temu procesowi, nie sposób nie wskazać barier. Zaliczamy do nich między innymi brak zainteresowania ze strony przedsiębiorstwa wdrażaniem nowych rozwiązań, nieumiejętność zidentyfikowania podstawowych założeń polityki innowacyjnej przedsiębiorstwa, brak odpowiednich kwalifikacji wśród pracowników do wdrażania nowych pomysłów¹³.

3. Badanie innowacyjności sektora MSP w województwie zachodniopomorskim

Badania innowacyjności przeprowadzono na 250 firmach z sektora MSP, które zostały dobrane losowo z uwzględnieniem celu badań. Źródłem danych była urzędowa baza danych REGON. Kolejne 50 firm wybranych do badania stanowiły przedsiębiorstwa odnoszące na rynku sukces i wyróżniające się na nim. Podkreślić należy, że z badania wyeliminowano jednoosobowe firmy prowadzone przez osoby fizyczne, założono bowiem, że z uwagi na swoją wielkość nie

---

¹² A. Bieńkowska, A. Bojnowska, K. Walecka, A. Zabłocka-Kluczka, *Założenia i wstępne wyniki badań aktywności innowacyjnej organizacji dolnośląskich*, III Konferencja nt. *Wiedza i innowacje w rozwoju gospodarki: siły motoryczne i bariery*, <http://www.institut.info/IIIkonf/site/PROGRAM1.htm>.

¹³ *Ibidem*, s. 165.

mogły prowadzić działalności innowacyjnej. Firmy poproszono o wypełnienie ankiet, w których znalazły się między innymi pytania na temat działań innowacyjnych, ich skutków oraz barier hamujących innowacje w przedsiębiorstwach. Badania prowadzono w ramach projektu regionalnego strategii innowacyjności w województwie zachodniopomorskim¹⁴.

Innowacje są uznawane za jeden z ważniejszych czynników decydujących o utrzymaniu i wzmocnieniu przedsiębiorstwa na rynku. Wzrost innowacji w przedsiębiorstwie jest efektem celowej strategii innowacyjnej, którą każda firma powinna uwzględnić w trakcie swojej działalności gospodarczej¹⁵.

Poziom innowacyjności przedsiębiorstw określany był na podstawie trzech podstawowych wskaźników:

- udział przedsiębiorstw innowacyjnych wśród ogółu przedsiębiorstw o charakterze przemysłowym,
- nakłady na działalność innowacyjną,
- udział wartości sprzedaży nowych i zmodernizowanych wyrobów (w ciągu trzech ostatnich lat) w wartości sprzedaży ogółem.

Nakłady na działalność innowacyjną w małych i średnich przedsiębiorstwach rosną. Na uwagę zasługuje jednak niski – kilkunastoprocentowy, udział wydatków na działalność badawczo-rozwojową, która to wielkość jest miarą generowania nowej wiedzy, zorientowanej na jej praktyczną realizację. W średnich miastach działalność B + R prowadzi większy odsetek firm niż w miastach akademickich. Analiza branżowa firm wykazała także, że firmy przemysłowe zdecydowanie częściej podejmują działalność badawczą (26%) w porównaniu z innymi branżami (poniżej 10%). Dane statystyczne ujawniły negatywne tendencje w omawianym zakresie. Mianowicie: tylko 3% firm budowlanych spośród badanych prowadziło działalność badawczo-rozwojową. W województwie zachodniopomorskim zaś zdecydowana większość badanych firm z sektora MSP prowadzi działalność badawczo-rozwojową, przeznaczając na nią mniej niż 50 000 zł¹⁶.

Niestety, polskie produkty z sektora MSP nie mają charakteru nowatorskiego, licencje, patenty i certyfikaty to domena niewielu z nich, a współpraca z instytucjami badawczymi to rzadkość. Stosunkowo najbardziej popularne formy współpracy to szkolenia, konferencje i doradztwo, ich intensywność można

¹⁴ *Innowacyjność małych i średnich przedsiębiorstw województwa zachodniopomorskiego*, Wydawnictwo ZARR, Szczecin 2005, s. 17–18.

¹⁵ Zobacz szerzej na ten temat w *Innowacyjność przedsiębiorstw*, red. J. Bogdanienko, Wydawnictwo UMK, Toruń 2004, s. 83.

¹⁶ *Innowacyjność małych i średnich przedsiębiorstw...*, s. 56–57.

ocenić na poziomie 20–30%. Z kolei z przeprowadzonych w województwie zachodniopomorskim badań wynika, że intensywność współpracy z placówkami badawczymi jest bardzo mocno uzależniona od wielkości miejscowości. Największa jest oczywiście w miastach akademickich. Najslabiej z sektorem B + R współpracują firmy z branży rolnej oraz w handlu¹⁷.

W badaniu oceniono także aktywność innowacyjną każdej firmy, opierając się na prowadzonych przez firmę działaniach innowacyjnych. W związku z tym zidentyfikowano czynniki aktywności innowacyjnej, które zostały zaprezentowane zgodnie z kolejnością ich istotności:

- zasięg rynku – korelacja dodatnia (im większy zasięg rynku, tym większa aktywność innowacyjna),
- dostęp do Internetu – im lepsza jakość dostępu, tym większa aktywność innowacyjna,
- wielkość miejscowości – korelacja dodatnia,
- branża – firmy z branży przemysłowej wykazują zdecydowanie większą aktywność innowacyjną niż pozostałe branże,
- obroty – korelacja dodatnia, choć zależności nie mają całkowicie płynnego charakteru, widoczne jest, że firmy aktywnie innowacyjne przekraczają próg 3 mln zł w swoich obrotach,
- zatrudnienie – korelacja dodatnia i bardzo regularna: średnie przedsiębiorstwa (zatrudnienie od 50 do 250 osób) są wyraźnie najaktywniejsze, mikroprzedsiębiorstwa – najmniej,
- certyfikaty jakości – posiadanie przynajmniej jednego certyfikatu oznacza zdecydowanie większą aktywność innowacyjną.

Dzięki przeprowadzonym badaniom wykazano także, że największą barierą uniemożliwiającą prowadzenie działań innowacyjnych są braki związane z finansowaniem inwestycji, w dalszej kolejności wymieniono inne. Zaliczono do nich: brak środków rozwojowych na prace rozwojowe i promocję, duże ryzyko wprowadzania zmian, niską opłacalność wdrażania nowych technologii, brak dostępu do ośrodków badawczych, nieopłacalność wdrażania nowych produktów (krótkie cykle życia produktów), opór pracowników przed wprowadzeniem zmian, brak wiedzy na temat nowych technologii, brak specjalistów w firmie.

Badanie firm w zakresie działań innowacyjnych wykazało ponadto, że w województwie zachodniopomorskim najpopularniejszym działaniem w tym zakresie był zakup nowych maszyn i urządzeń (powyżej 60%). Wato jednak podkreślić,

---

¹⁷ *Ibidem*, s. 58.

że tego rodzaju działalność ma charakter bierny, ponieważ tego typu innowacja została wdrożona w wyniku nabycia nowego urządzenia lub maszyny. Drugim działaniem innowacyjnym było wdrożenie nowych technologii wytwarzania oraz zarządzania (powyżej 40%). Zbadano również stan posiadania MSP w zakresie ponoszonych wydatków na licencje, patenty, certyfikaty. Wyniki, jakie uzyskano, wskazują na negatywne tendencje, ponieważ procentowe wartości dotyczące licencji, patentów i certyfikatów kształtowały się na poziomie nie większym niż 23%¹⁸. Prawie wszystkie działania innowacyjne zostały wprowadzone przy udziale własnych pomysłów, badań i analiz (89%). Co druga firma (53%) wykorzystywała informacje i wiedzę dostępną na rynku oraz doświadczenia innych firm¹⁹.

Działania innowacyjne wpływają na funkcjonowanie każdej z badanych firm w różnym stopniu i zakresie. Najbardziej odczuwalne były te związane z poprawą wszystkich atrybutów działalności firmy:

- poprawa jakości produktów i usług (75%),
- zwiększenie liczby klientów (61%),
- zwiększenie asortymentu (60%),
- wzrost konkurencyjności produktu/usługi na rynku (54%),
- zwiększenie produkcji (53%),
- podniesienie kwalifikacji pracowników (51%),
- poprawa organizacji i zarządzania w przedsiębiorstwie (51%),
- obniżenie kosztów działalności (49%),
- poprawa warunków dla pracowników (48%),
- wejście na nowy rynek (47%),
- wprowadzenie nowego produktu na rynek (47%),
- poprawa systemu komunikacji i ewidencji działalności (42%),
- zmniejszenie szkodliwości dla środowiska (38%)²⁰.

Zakończenie

Podsumowując, można stwierdzić, że województwo zachodniopomorskie ma wiele atutów jako region. Położenie geograficzne oraz zróżnicowanie w strukturze ekonomiczno-społecznej stwarza możliwości intensywnego rozwoju. Współcześnie rozwój regionu uzależniony jest od powstających i funkcjonujących przedsiębiorstw, przede wszystkim tych o małej i średniej skali

¹⁸ *Ibidem*, s. 50.

¹⁹ *Ibidem*, s. 52.

²⁰ *Ibidem*, s. 52–53.

działania i ich działań innowacyjnych. Region zachodniopomorski jako obszar przygraniczny stwarza możliwości dla procesów internacjonalizacji, a tym samym innowacji wprowadzanych w MSP. Niemcy, Szwecja, Dania mogłyby się stać potencjalnym rynkiem zbytu nowatorskich towarów i świadczonych usług. Oczywiście z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej małe i średnie przedsiębiorstwa podjęły aktywniejsze działania w kierunku wprowadzania innowacji, aczkolwiek proces ten jest powolny i wymaga zaangażowania nie tylko środków finansowych, ale przede wszystkim wysoko wykwalifikowanej kadry pracowników.

Literatura

- Bieñkowska A., Bojnowska A., Walecka K., Zabłocka-Kluczka A., *Założenia i wstępne wyniki badań aktywności innowacyjnej organizacji dolnośląskich*, III Konferencja nt. *Wiedza i innowacje w rozwoju gospodarki: siły motoryczne i bariery* <http://www.institut.info/IIIkonf/site/PROGRAM1.htm>.
- Bott-Alama A., *Uwarunkowania rozwoju turystyki wiejskiej w województwie zachodniopomorskim*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2005.
- Grzywacz W., *Uwarunkowania i możliwości województwa zachodniopomorskiego i Szczecina*, w: *Integracja i tożsamość. Zachodniopomorskie w przededniu rozszerzenia Unii Europejskiej*, Wydawnictwo FRPZSZ, Szczecin 2003.
- Innowacyjność małych i średnich przedsiębiorstw województwa zachodniopomorskiego*, Wydawnictwo ZARR, Szczecin 2005.
- Innowacyjność przedsiębiorstw*, red. J. Bogdanienko, Wydawnictwo UMK, Toruń 2004.
- Janasz W., *Identyfikacja i realizacja procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 1995.
- Mazur R., *Innowacje jako czynnik podwyższania konkurencyjności przedsiębiorstw*, w: *Konkurencja – mity i fakty*, Wydawnictwo SGH, Warszawa–Katowice–Szczecin 2001.
- Nowak P., *Koncepcje polityki rozwoju regionalnego Polski*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Świętokrzyskiej” 2001, nr 29.
- Nowakowski A., *Dylematy przedsiębiorczości*, w: *Integracja i tożsamość. Zachodniopomorskie w przededniu rozszerzenia Unii Europejskiej*, Wydawnictwo FRPZSZ, Szczecin 2003.
- Podstawowe informacje o przedsiębiorstwach według liczby pracujących w województwie zachodniopomorskim w 2005 roku*, http://www.stat.gov.pl/szczec/index_PLK_HTML.htm.
- Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2015*, Wydawnictwo Sejmiku Zachodniopomorskiego, Szczecin 2000.
- Zelek A., *Quo vadis Zachodniopomorskie*, w: *Integracja i tożsamość. Zachodniopomorskie w przededniu rozszerzenia Unii Europejskiej*, Wydawnictwo FRPZSZ, Szczecin 2003.

**THE RESEARCH OF INNOVATIVE OF SMALL AND AVERAGE ENTERPRISES
PROVINCES ZACHODNIOPOMORSKIE****Summary**

The major field of study in this article concerns innovative economic trends in West Pomeranian Voivodeship. The region is specific area with many advantages which can be taken, but with paying attention to the regional policy, development intensity and innovative expansion. That is why I took into consideration conditions of the region as well as its present status of development and future prospects of MSP sector. The innovative West Pomeranian development determinants were presented with the data concerning research on innovative activity of small business in the region.

Translated by Aneta Sokół